

framework of land regulation. Of private nature of certain norms of possession, use and disposal of land no doubt, as a public law nature of the control of state land or land registry.

The value of land laws and rights as an independent field lies in the possibility of its use as a tool of the complex legal impact on land relations in the state. If we consider the land legislation simply as a set of public law and private law regulations laid down in the Land Code of Ukraine and other normative acts, an important part of the regulatory capacity of the industry will not be involved.

Today, a convergence of private and public law areas of regulation. The widespread use of public-legal means of regulating land relations can not be seen as government interference in private law relations.

This fact underlines the need to combine these tools, without which it can not effectively use the land legislation. Private law can not exist without public as Public Law ensures the efficient use of private law and private legal tools provided are guaranteed public-legal means.

Value the use of private and public law principles in the regulation of land relations is not permanent. It depends on the specific conditions of the economy. In those countries where the land market was formed and the basic principles of the market economy operate effectively, the use of public legal instruments regulating minimum. Where is the process of the land market, the role of public legal regulations of quite substantial.

The main objective of land law in the domestic legal system is legal balancing private and public interests in land use, which is achieved by fixing the set of interrelated legal mechanisms to influence different types of public land law. Given the task corresponds formed in the present system of land law, which is led by the Land Code of Ukraine.

Interaction and mutual influence of public law and private law principles specific to regulation of land relations. One can not ignore that the dramatic changes of private law regulating land relations can not affect the state of public regulation and vice versa. Therefore, changes in the field of private regulation of land must be accompanied by an analysis of the consequences of such changes in public land relations. The same can be said about the changes in the regulation of public land management.

Land laws and the right to form a special provision on the right to land, their occurrence, termination and sale does not seek to isolate the land from the general circulation of the property. The role of land law is acceptable for both private and public interests.

#### Literature

1. The Land Code of Ukraine dated October 25, 2001 № 2768-III // News of Supreme Council of Ukraine. – 2002. – № 3-4. – Art. 27.
2. The Constitution of Ukraine, adopted at the Fifth Session of the Supreme Council of Ukraine, June 28, 1996 // News of Supreme Council of Ukraine. – 1996. – № 30. – Art. 141.

## ПРО ВРАХУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИМОГ В ІНСТИТУТІ ДОВІРЧОЇ ВЛАСНОСТІ

**Костицька С.В.**, студентка II курсу магістратури юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

*Анотація:* у статті аналізується концепція “розщепленого права власності”, притаманна англо-саксонській правовій традиції та можливість її імплементації в українське право в контексті врахування екологічних вимог щодо розвитку інституту довірчої власності.

*Ключові слова:* довірча власність, траст, вимоги екологічної безпеки, концепція “розщепленого права власності”.

*Анотація:* в статті аналізується концепція “расщепленного права собственности”, характерная для англо-саксонской правовой традиции и возможность её имплементации в украинское право в контексте корреляции эколого-правовых требований развития института доверительной собственности.

**Ключевые слова:** доверительная собственность, траст, требования экологической безопасности, концепция “расщепленного права собственности”.

**Summary:** the article deals with the concept of the split property title concept, typical for the Anglo-Saxon legal tradition and possibility of its implementation into Ukrainian law in the context ecological safety of the institute of “trust property” development.

**Key words:** “trust property”, ecological safety, trust, split property title concept.

Соціально-економічні виклики сучасності та формування постіндустріального інформаційного простору обумовлює необхідність різних правових систем по-своєму реагувати на поставлені перед ними проблеми [8; 14]. Особливої актуальності набуває також порівняльно-правовий аналіз довірчої власності та можливості врахування у цих відносинах еколого-правових вимог.

Існує низка причин для створення трасту – від податкової оптимізації до спадкового планування. В цьому контексті важко не згадати гучні політичні скандали і суспільну стигматизацію трастів, у тому числі в Україні. У той же час траст є звичним та історично сформованим інструментом управління майном у країнах англо-американської родини права. Насправді відповідь на питання того, чому Україна, як і більшість країн романо-германського права, «не розуміє» траст як правовий інститут, лежить глибоко в право-світоглядних відмінностях трактування права власності і нетиповості «розщеплення» права власності для українського праворозуміння [7;10].

Проблематика довірчої власності знайшла досить масштабне відображення у працях вітчизняних суспільствознавців, зокрема, дослідників права. У радянський період були видані фундаментальні праці Р.Л. Нарішкіної, Ф.М. Решетнікова, М.І. Кулагіна. В Україні питання довірчої власності та трасту досліджували Р.А. Майданик, Г.В. Онищенко, Ю.В. Курпас, К.Г. Некіт, І.Г. Венедіктова, С.О. Сліпченко та ряд інших науковців, однак питанням дотримання еколого-правових вимог у відносинах, пов’язаних із довірчою власністю, на сьогодні увага не приділялася.

При цьому не можна не зазначити, що українські правознавці по-різному висвітлюють стратегію подальшого розвитку інституту довірчої власності в Україні. Зокрема, Р.А. Майданик і С.О. Сліпченко у своїх наукових працях обґрунтовують необхідність введення конструкції довірчої власності за зразком трасту, а М.М. Слюсаревський вважає інститут управління чужим майном на основі договору управління майном єдиною можливою структурою довірчої власності в Україні.

У той же час, з огляду на постійну трансформацію інституту трасту за кордоном, виникнення нових трастових конструкцій (серед іншого, модифікація класичного трасту та виникнення нових схем використання інструменту трасту в ряді низькоподаткових юрисдикцій) та перманентну законопроектну діяльність, яка пов’язана із можливою імплементацією інституту в українське право або подальший розвиток недостатньо сформованого наразі інституту довірчої власності, проблеми довірчої власності та трасту потребують подальшого дослідження та детального висвітлення, що і обумовлює актуальність цього дослідження.

Дослідження поняття та правової сутності інституту трасту та розщепленого права власності, встановлення особливостей створення та діяльності структури з використанням довірчої власності, у тому числі із використанням специфічних видів трастів, які можуть бути створені в окремих низькоподаткових юрисдикціях, визначення основних тенденцій розвитку довірчої власності на підставі порівняльного аналізу спільних та відмінних рис сучасного правового режиму довірчої власності з врахуванням вимог екологічного права до діяльності суб’єктів підприємницької діяльності залишається проблемою для подальшого висвітлення.

Це обумовлено потребою різних сфер суспільного життя – у сфері нормотворчості (вдосконалення еколого-правового регулювання правовідносин, пов’язаних із довірчою власністю), юридичної практики (для врахування окремих аспектів екологічної безпеки та специфіки довірчої власності з метою здійснення міжнародного структурування бізнесу),

юридичної науково-дослідницької роботі (у контексті подальшого порівняльно-правового вивчення довірчої власності у контексті проблем екологічної безпеки підприємницької діяльності).

Хоча траст як юридична структура досить тривалий час використовується в ряді країн у якості інструменту податкового планування, захисту активів і передання їх у спадщину, цілком імовірно, що конкретні джерела та історичні передумови для їх зародження так і не стануть відомими історикам права. Це передусім можна пов'язати із нестачею системного переосмислення такого складного правового явища середньовічними дослідниками права.

У той же час, не можна не зауважити, що інститут трасту, на переконання окремих науковців, міг виникнути, серед іншого, за рахунок запозичення окремих елементів романського, канонічного та германського права, які були реципіювані європейським правом. Як зазначають окремі дослідники, інститут трасту може виявитися не настільки «англійським», як ми звикли вважати [48, с. 83].

Р.А. Майданик у цьому контексті згадує конструкції цільового майна, які «користувалися популярністю в Стародавньому Римі (інститут цільового майна: майно Богів і організація безоплатної роздачі хліба; *cura bonorum* – управління над майном відсутньої особи; фідучіарні контракти – *fiducia cum amico et fiducia cum creditore*; інститути бонітарної власності, сумісної приналежності речі – *usus auctoritas, usureceptio ex causa fiduciae*, згідно з якими сторони угоди визнавалися суб'єктами спільного права на річ, введеної в комерційний оборот), в середньовічній Європі (церковний фонд, сейзина, фамільний майорат, інші конструкції феодальної концепції) [13, с. 40; 11-12].

Специфіка, предмет і сторони договору управління майном визначені у законодавстві України, у тому числі ЦК України (Глава 70) [1], та навіть у Податковому кодексу України [2] (*Управління майном*). Зокрема, у ч. 3 ст. 1033 ЦК визначається, що «договір про управління майном не тягне за собою переходу права власності до управителя на майно, передане в управління». Таким чином, спостерігаємо своєрідну непослідовність законодавця – нез'ясованим залишається питання кваліфікації правової сутності права довірчої власності. З одного боку, право довірчої власності розглядається як різновид права власності, а з іншого – законодавством чітко встановлені обмеження правомочностей управителя майном.

Варто зауважити також, що Глава 70 знаходиться в Розділі III ЦК України (*Окремі види зобов'язань*), що безумовно свідчить про трактування довірчого управління як юридичної конструкції зобов'язального характеру [1].

Аналізуючи правову природу бенефіціарної власності в українському праві, Р.А. Майданик зазначає, що праву України невідоме «розщеплення» права власності, і у зв'язку з цим воно «вирішує проблему встановлення самостійного права в чужому інтересі за допомогою інститутів речових прав на чуже майно, інших прав в інтересах третьої особи (договори довірчого управління майном тощо)» [12, с. 4].

З іншого боку, концепція довірчої власності може бути проаналізована також крізь призму положень стосовно договору управління майном, які викладені в Законі України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» [3]. Як передбачено в абзаці четвертому частини першої статті 2 (*Визначення термінів*) зазначеного закону, договір управління майном – договір, за яким установник управління передає управителю у довірчу власність майно з метою досягнення визначених ним цілей та встановлює обмеження щодо окремих дій управителя з управління цим майном. Крім цього, стаття 6 (*Об'єкти управління майном. Довірча власність*) цього закону передбачає, що «об'єкт управління майном знаходиться в довірчій власності управителя», а також що «управитель є довірчим власником отриманого ним в управління майна». Закон також передбачає невичерпний перелік обмежень права довірчої власності управителя у статті 8 (*Обмеження права довірчої*

власності управителя), які за своєю сутністю багато в чому нагадують фідучіарні обов'язки трасті, але еколого-правові вимоги при цьому не згадуються.

Закон України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» є ще одним нормативно-правовим актом, який необхідно згадати для аналізу довірчої власності в українському праві. До 15 грудня 2005 року зазначений Закон містив легальну дефініцію «довірчої власності»: «довірчою власністю за цим Законом є особлива форма договірних майнових відносин, яка регулює розпорядження платежами за іпотечними активами, переданими установником у володіння, користування і розпорядження управителю» (зазначені зміни були внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» № 3201-IV від 15 грудня 2005 року) [4].

А.А. Гончарук вважає, що аналіз норм Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» та Закону України «Про іпотечне кредитування операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» (як і Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок») [3-5] щодо довірчої власності дає змогу вирізнити, що довірчий власник є єдиним власником довіреного йому майна. При цьому, право довірчого власника обтяжене його фідучіарними зобов'язаннями, які полягають, передусім, у належній реалізації речового титулу в інтересах іншої особи. З огляду на це, титул довірчого власника необхідно трактувати як дуалістичний речово-зобов'язальний феномен, оскільки речове право довірчого власника обмежене його зобов'язаннями. Такими обмеженнями є, наприклад, обмеження стосовно мети, задля якої здійснюється управління власністю, прямі вимоги українського законодавства та договірні обмеження, тобто положення, закладені у договорі управління майном. [8, с. 99]. До числа таких обмежень варто віднести і необхідність дотримання вимог екологічної безпеки, що має бути закріплено у цивільному законодавстві.

Особливо цікавим є аналіз Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень». Саме із нього, як і з положень ЦК України, можемо зробити висновок про те, що український законодавець конструює довірчу власність як дуалістичну конструкцію з елементами речового та зобов'язального характеру. Зокрема, у статті 4 зазначеного Закону (*Речові права та їх обтяження, що підлягають державній реєстрації*) право довірчої власності перераховується серед інших обов'язкових для державної реєстрації речових прав, «похідних від права власності» (якими є, зокрема, право користування - сервітут, право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб - емфітевзис, право забудови земельної ділянки - суперфіцій, право господарського відання; право оперативного управління; право постійного користування та право оренди або суборенди земельної ділянки та інші) [6]. Зрозуміло, що питання дотримання вимог екологічної безпеки тут виглядали б абсолютно обгрунтованими і мають також бути закріплені у законодавстві щодо довірчої власності, у тому числі і Методичних рекомендаціях стосовно документів, необхідних для проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень (схвалені Рішенням колегії Державної реєстраційної служби України № 3 від 11 грудня 2012 року).

#### Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 року зі змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року зі змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю Закон України № 978-IV від 19 червня 2003 року зі змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15>
4. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати Закон України № 979-IV від 19 червня 2003 року зі змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/979-15>

5. Про цінні папери та фондовий ринок Закон України № 3480-IV від 23 лютого 2006 року зі змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень Закон України № 1952-IV від 1 липня 2004 року зі змінами. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>
7. Гельтер, Мартін, Геллерінгер, Дженевьєв [Martin Gelter, Geneviève Helleringer]. [Fiduciary Principles in European Civil Law Systems]. - ECGI Робочі матеріали з права N°392/2018 (березень 2018). – 41 с. – URL: [www.ecgi.org/wp](http://www.ecgi.org/wp)
8. Гончарук А. А. Право довірчої власності. – Бюлетень Міністерства юстиції України № 2 (2014). – с. 97-101. – URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmj\\_u\\_2014\\_2\\_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmj_u_2014_2_46)
9. Лангбейн, Джон Х. [John H. Langbein]. Договірна основа трастового права [The Contractarian Basis of the Law of Trusts]. – 105 Yale L.J. (1995-1996). – с. 625-676
10. Лупой, Мауріціо [Lupoi Maurizio]. Трасти: порівняльне дослідження [Trusts: A Comparative Study]. – Cambridge University Press, Cambridge, 2000.
11. Майданик Р. Поняття інституту довірчого управління майном в проекті Цивільного кодексу України. – Право України (1998), № 1. – с. 40-41.
12. Майданик Р. А. Право бенефіціарної власності: теорія і практика застосування. – Юридичний журнал (2016), № 7-8 (145-146). – С. 106-120.
13. Майданик Р. А. Довірча власність у цивільному праві України (формування, порівняльний аналіз і поняття). – Українське комерційне право №5 (2004). – с. 37-56.
14. ван Рее, Ц.Х. [C.H. van Rhee]. Трасти, трастоподібні конструкції та загальне право [Trusts, Trust-like Concepts and Ius Commune]. European Review of Private Law, 3/2000, с. 453-462.

УДК 339:331.526

## ВІДОБРАЖЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ХАРТІЇ ОСНОВНИХ ПРАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ДОКУМЕНТАХ ЩОДО СВОБОДИ ПЕРЕМІЩЕННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ

**Суходольська А.А.**, старший викладач Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

***Анотація.** У статті на основні аналізу принципи соціальної та економічної діяльності у рамках Європейського Союзу, розкрито права на вільний вибір місця праці та проживання у країнах-членах Європейського Союзу, а також гарантії цього права у контексті однієї із чотирьох найважливіших свобод Європейського Союзу – свободи переміщення робочої сили. Ці питання досліджуються у контексті можливого працевлаштування українських громадян в країнах-членах Європейського Союзу. Авторкою проаналізовані нормативно-правові документи, якими регулюються питання реалізації права на свободу переміщення, права на працю, права на житло як працюючого, так і членів його сім'ї. Найбільшої уваги приділено аналізу положень Договору про функціонування Європейського Союзу та Хартії основних прав Європейського Союзу, розкрито механізм їх реалізації шляхом деталізації положень цих міжнародних правових документів в інших актах Європейського Союзу, зокрема, у положеннях Регламенту (ЄС) № 1612/68 Ради від 15 жовтня 1968 р. Про вільне пересування працівників у межах Співтовариства. Важливою додатковою гарантією працівників на території країн-членів ЄС авторка називає рівноправність щодо питань вступу в профспілкові організації для всіх працівників ЄС та діяльності в профспілкових організаціях. Окремо виділено питання про права на працю, на свободу переміщення, а також гарантії реалізації цих прав для працівників-мігрантів та членів їх сімей.*

***Ключові слова:** свобода переміщення робочої сили в Європейському Союзі, права працівників у країнах-членах ЄС, права та соціальний захист трудящих-мігрантів.*

***Annotation.** The article analyzes the principles of social and economic activity within the framework of the European Union, discloses the right to free choice of place of work and residence in the member states of the European Union, as well as guarantees of this right in the context of one of the four most important freedoms of the European Union - freedom of movement of labor. These issues are being explored in the context of possible employment of Ukrainian citizens in the European Union member states. The author analyzes regulatory documents that regulate the implementation of the right to freedom of movement, the right to work, the right to housing as a worker, and members of his family. The main attention is paid to the analysis of the provisions of the Treaty on the Functioning of the European Union and the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the mechanism for their implementation is disclosed by way of a detailed elaboration of the provisions of these international legal instruments in other acts of the European Union, in particular, in Regulations (EEC) No. 1612/68 of the Council of 15 October 1968 on the free movement of workers within the Community. The author adds an important additional*